

Workshop

De Verklarende Analyse

Kim Bartelink & Marieke Boelhouver

26-09-2025

molendrift

1. **Waarom** maak je een Verklarende Analyse?
2. **Wat** is een Verklarende Analyse? (meerwaarde)
3. **Hoe** maak je een Verklarende Analyse?

1. **Waarom** maak je een Verklarende Analyse?
2. **Wat** is een Verklarende Analyse? (meerwaarde)
3. **Hoe** maak je een Verklarende Analyse?

QR-code naar artikel:

De Toeslagenaffaire en Andere Complexe Problemen
*De Verklarende Analyse vanuit een Complex
Dynamisch Systeemperspectief*

Marieke Boelhouwer, Ellen Loykens & Paul van Geert

molendrift

De ijsberg: Onbegrepen gedrag

Zichtbaar

EINDGEDRAG

Zichtbaar

(gedrag, kennis & vaardigheden)

Wat doe je?

Onzichtbaar

(kennis, vaardigheden,
opvattingen, normen, waarden,
drijfveren, gewoontes,
motieven & karakter)

Bewust en Onbewust

**Wat denk je?
Wat wil je?**

Wat kan je?

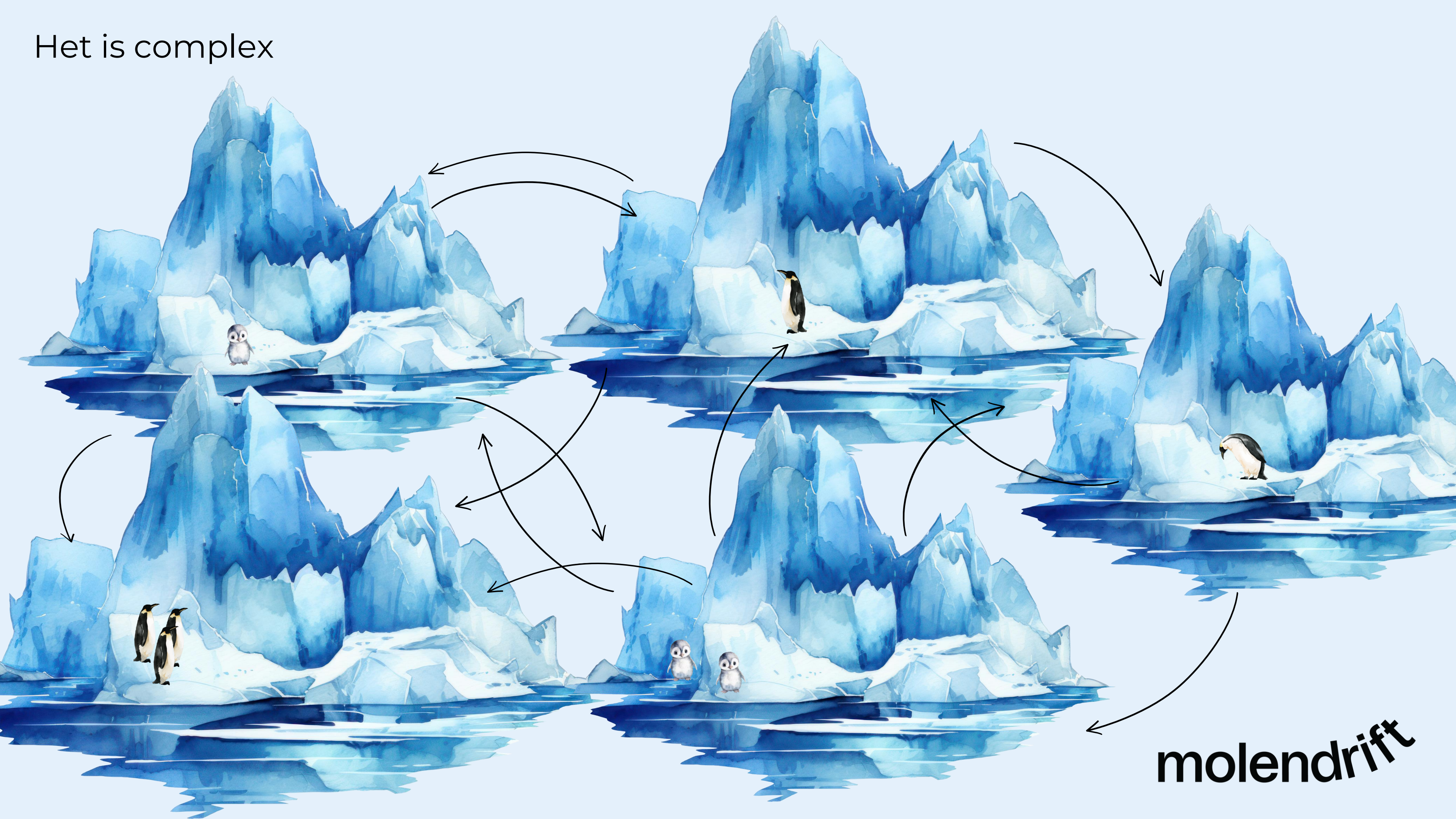
molendrift

Geen mens is een eiland

molendrift

Het is complex

molendrift

Overzicht en Ordening

Overzicht en Ordening

Het is complex

molendrift

advies

Algemene protocollen, regels en interventies

Geen duurzame oplossing

molendrift

Het is complex

Wat is er aan de hand en wat houdt het in stand?

molendrift

De **theorie** van **Complex Dynamische Systemen** (CDS)

Theoretische onderlegger van de V.A. (Samen1analyse)

Ontwikkelingsproces

Complex, veranderlijk en idiosyncratisch proces

Omliggend netwerk

Ecologische benadering

Client/Gezin ↔ *Omgeving*

Omgeving ↔ *Omgeving*

Dishion, T. J., & Stormshak, E. A. (2007). The Ecological Family Intervention and Therapy Model. In T. J. Dishion & E. A. Stormshak, *Intervening in children's lives: An ecological, family-centered approach to mental health care* (pp. 49–67). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/11485-004>.

Van Geert, P. & Steenbeek, H. (2005). Explaining after by before. Basic aspects of a dynamic systems approach to the study of development. *Developmental Review*, 25 (3-4), 408-442.

Kunnen, S. & van Geert, P (2012). General characteristics of a Dynamic Systems Approach. In Kunnen, E.S. (Ed.), *A dynamic systems approach to adolescent development*. London-New York: Psychology Press (pp. 15-34).

molendrift

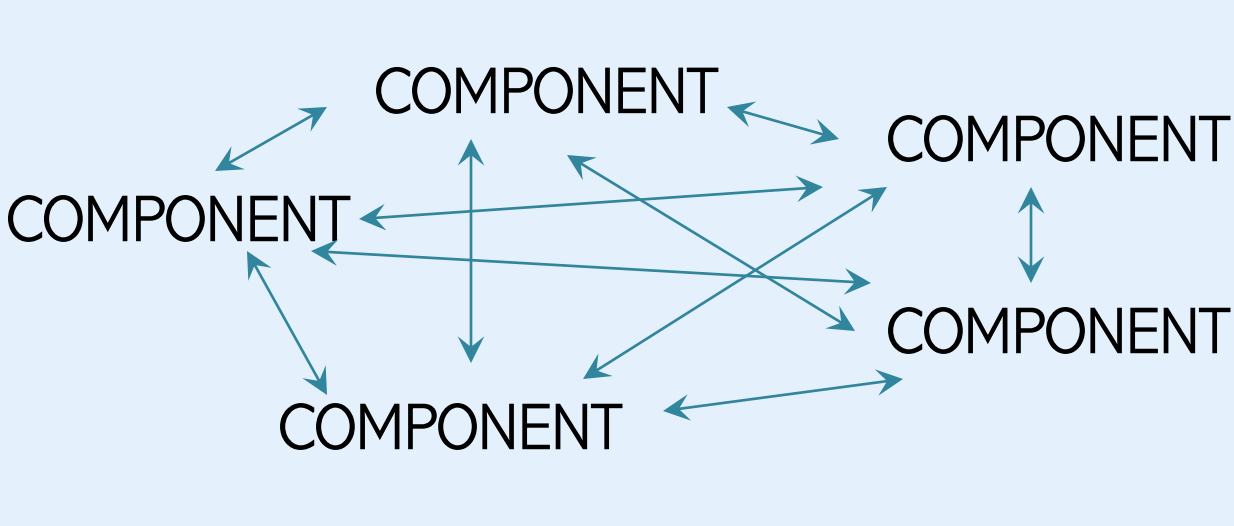
De **theorie** van **Complex Dynamische Systemen** (CDS)

Theoretische onderlegger van de V.A. (Samen1analyse)

Een verzameling onderling verweven componenten* die elkaar beïnvloeden

* emoties, cognities, normen en waarden en gedragingen van verschillende personen

Interacties = Zelforganiserend

Zelfinstandhoudende situaties

Emergente eigenschappen (*Attractortoestand*)

molendrift

Van Geert, P. (2008). Dynamische systeemtheorie van Ontwikkeling. In E.J. Knorth, H. Nakken, C.E. Oenema-Mostert, A.J.M. Ruijsenaars & J. Strijker (red.), De ontwikkeling van kinderen met problemen: gewoon anders. Antwerpen-Apeldoorn: Garant (pp.28-44).

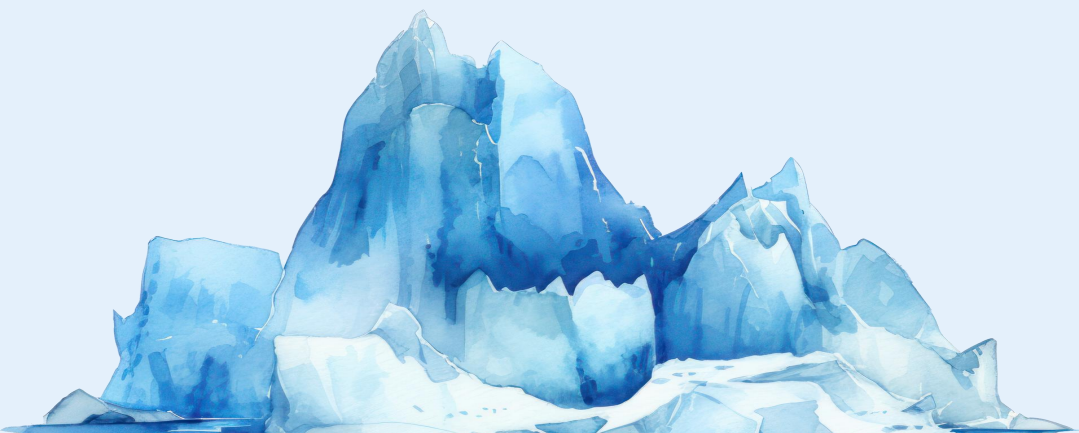
De **theorie** van **Complex Dynamische Systemen** (CDS)

Theoretische onderlegger van de V.A. (Samen1analyse)

Zelforganiserend proces = resultaat verschillende systeemeigenschappen.

1. Handelingen en emoties zijn afgeleid van verschillende doelen en belangen
2. Interacties zijn transactioneel van aard
3. Iteratief proces
4. Emotionele evaluaties
5. Emotionele representaties
6. Attractorstaat

1. **Waarom** maak je een Verklarende Analyse?
2. **Wat** is een Verklarende Analyse? (meerwaarde)
3. **Hoe** maak je een Verklarende Analyse?

1. **Waarom** maak je een Verklarende Analyse?
2. **Wat** is een Verklarende Analyse? (meerwaarde)
3. **Hoe** maak je een Verklarende Analyse?

Wat is een Verklarende Analyse?

Het is een vorm van (klinisch) redeneren om samen met jeugdige/volwassene/gezinnen de oorzaken van problemen en hun samenhang te begrijpen, zodat gerichte hulp mogelijk is.

Wat is een Verklarende Analyse? (meerwaarde)

Hulpverleners

Inzicht en Perspectief

Samen gestructureerd en grondig analyseren biedt waardevol inzicht en nieuw perspectief.

Betere Afwegingen

Helpt bij het maken van weloverwogen keuzes door verder te zoeken en te vinden.

Steun bij ‘Goed Genoeg’ Inschattingen

Voelt ondersteunend wanneer de analyse leidt tot een ‘goed genoeg’ inschatting.

Kennisdeling en Gespreksondersteuning

Vergemakkelijkt gesprekken en voegt waardevolle kennis toe tijdens het analyseproces.

molendrift

Wat is een Verklarende Analyse? (meerwaarde)

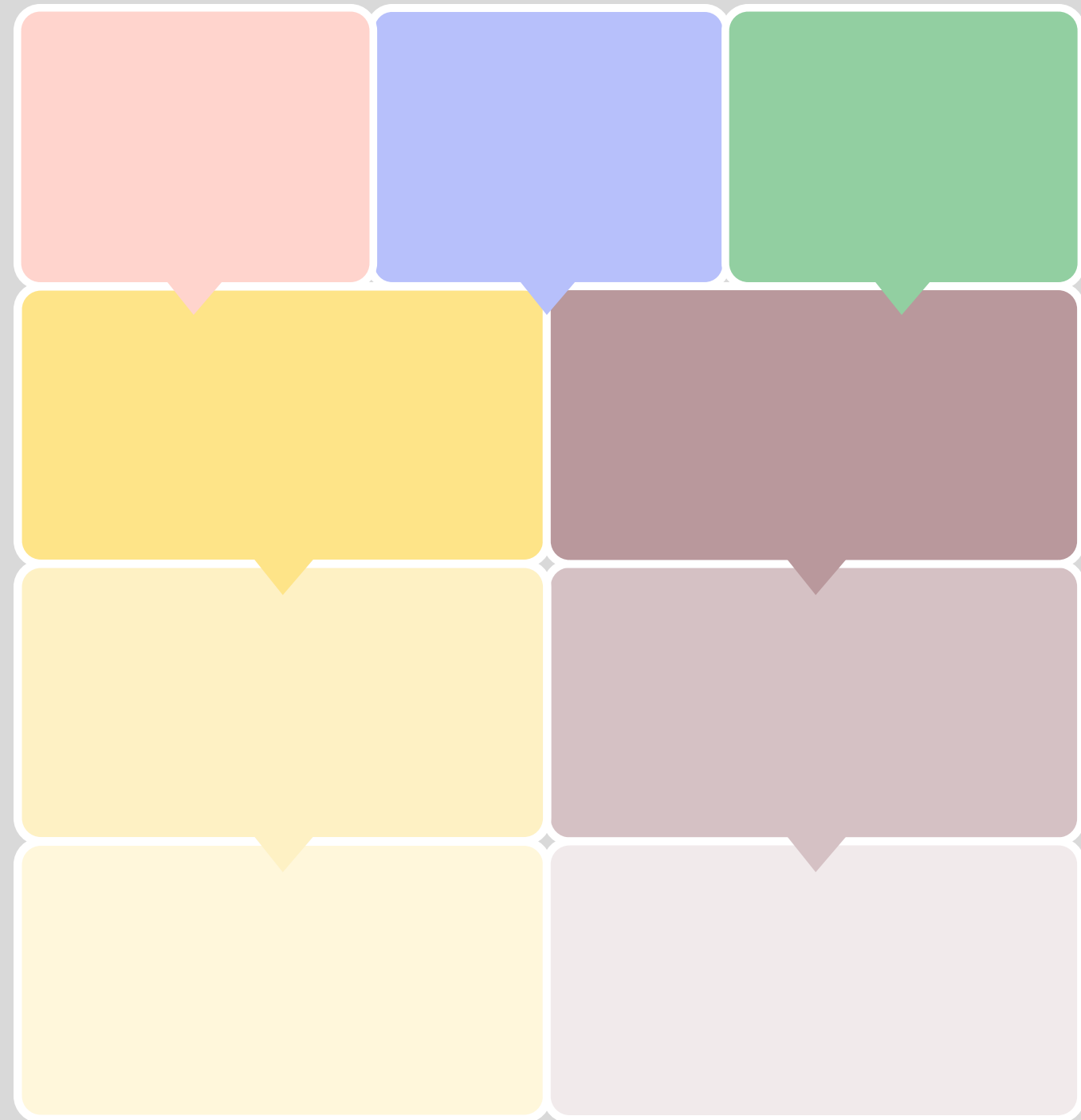
Jeugdige/volwassene/gezin

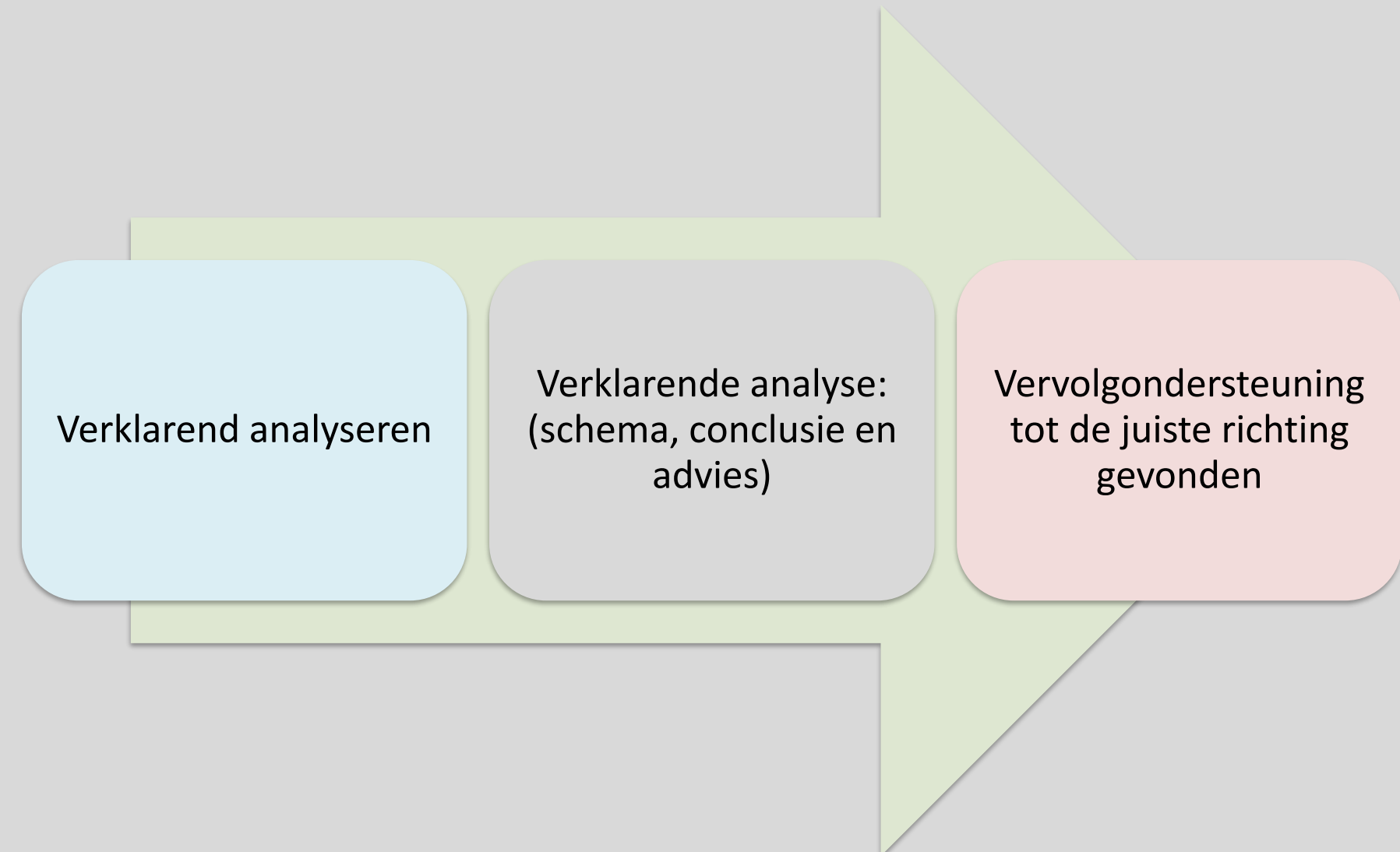
1. **Erkenning** van het hele verhaal.
2. Stap voor stap naar **duurzame verandering**.
3. **Meer regie, minder versnippering**.
4. Hulp die echt **aansluit** bij de **kern** van het problem.

molendrift

Wat is een Verklarende Analyse?

Meer dan een ingevuld schema/model

Wat is een Verklarende Analyse?

Klachtgedrag

De klachten zoals ervaren door de cliënt, het systeem en/of de omgeving.

Hulpvraag

Strategieën

De manier waarop de client/gezin afzonderlijk aanwezige kennis inzetten en toepassen.

Gevolg

De reactie van de omgeving die door het klachtgedrag wordt opgeroepen.

Context

Hulpverlening en onderwijs

Benadering (strategie) omgeving

De manier waarop de omgeving afzonderlijk aanwezige kennis inzet en toepast.

Kennis

Aan-/afwezige kennis bij de client/gezin op gebieden gerelateerd aan het klachtgedrag.

Persoonsfactoren

Aangeboren eigenschappen of belangrijke persoonlijkheidskenmerken.

Voorgeschiedenis

Relevante gebeurtenissen die plaats hebben gevonden tijdens het opgroeien.

Gezinsfactoren

Kenmerken bij ouders of in het gezin die grote invloed hebben op de jeugdige.

Kennis omgeving

Aan-/afwezige kennis van omgeving gerelateerd aan het klachtgedrag.

Attitude en beleving

De manier waarop de client/gezin zichzelf, taken, situaties en problemen afzonderlijk ervaren.

Attitude en beleving omgeving

De manier waarop de omgeving taken, situaties en problemen afzonderlijk ervaart.

molendrift

Wat is een Verklarende Analyse?

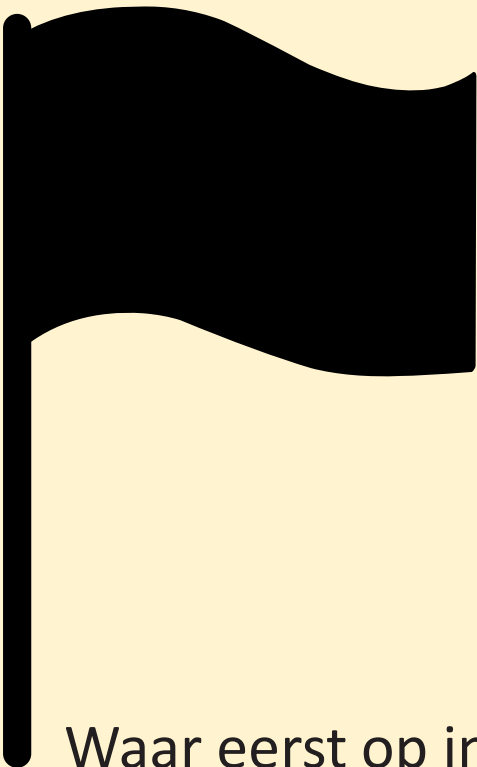
Hulpvraag		Datum	
Persoonsfactoren Aangeboren eigenschappen of belangrijke persoonlijkheidskenmerken.	Leergeschiedenis Relevante gebeurtenissen die plaats hebben gevonden tijdens het opgroeien/leven.	Gezinsfactoren Kenmerken bij ouders, partner of in het gezin die grote invloed hebben op de client/gezin.	Context Hulpverlening, Onderwijs, Werk etc.
Kennis Aan-/afwezige kennis bij client/gezin op gebieden gerelateerd aan het klachtgedrag.		Kennis omgeving Aan-/afwezige kennis van omgeving gerelateerd aan het klachtgedrag.	
Strategieën De manier waarop de client/gezin afzonderlijk aanwezige kennis inzetten en toepassen.		Benadering (strategie) omgeving De manier waarop de omgeving afzonderlijk aanwezige kennis inzet en toepast.	
Beleving De manier waarop de client zichzelf, taken, situaties en problemen afzonderlijk ervaren.		Attitude en beleving omgeving De manier waarop de omgeving taken, situaties en problemen afzonderlijk ervaart.	
Klachtgedrag De klachten zoals ervaren door de cliënt, het systeem en/of de omgeving.			
Gevolg De reactie van de omgeving die door het klachtgedrag wordt opgeroepen.			

1. **Waarom** maak je een Verklarende Analyse?
2. **Wat** is een Verklarende Analyse? (meerwaarde)
3. **Hoe** maak je een Verklarende Analyse?

Het verhaal van Hilde

Het casusvoorbeeld over hoe je stap voor stap een VA maakt, is eruit gehaald vanwege privacy.

Hoe maak je een Verklarende Analyse?

Waar eerst op inzetten?

1. **Waarom** maak je een Verklarende Analyse?
2. **Wat** is een Verklarende Analyse? (meerwaarde)
3. **Hoe** maak je een Verklarende Analyse?

Opdracht

Neem een volwassen client in je hoofd...

Hulpvraag

Datum

Persoonsfactoren

Leergeschiedenis

Gezinsfactoren

Context

Kennis

Kennis omgeving

Strategieën

Benadering (strategie) omgeving

Beleving

Attitude en beleving omgeving

Klachtgedrag

Gevolg

Delen & Vragen?

molendrift